

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ АМЕРИКИ. ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Сокоу: ВЕрген 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВИСЛІД ВИБОРІВ ПОСИЛЮЄ РЕПУБЛІКАНСЬКУ ПАРТІЮ

НЬО ЙОРК. — Пресові бюра зводять разом підсумки виборів з 2. листопаду. На підставі дотепер наших вістей показується, що Републіканська Партія добуває поступово силу, яку втратила в користі Демократичної Партії після першого вибору Рузвельта президентом. У стейті Нью Йорк відбувся доповнюючий вибір заступника губернатора і переможцем вийшов републиканець, стейтський сенатор Джозеф Р. Генлі більшістю 325,000 голосів. Це скріплює силу губернатора Дюї, якого вважають одним з кандидатів на президента з рамени Републіканської Партії. У стейті Нью Джерзі сенатор Волтер Н. Едж, републиканець, вийшов переможцем над Винсентом Дж. Морфієм, демократом при виборах на губернатора. У Флядельфії вибраний мейором міста републиканець Бернард Семюел проти Вільяма Булита, демократа, затримуючи в той спосіб 63-літню владу републиканців у місті. У стейті Кентюкі републиканець Саймон Вилс дотримує кроку демократови Дж. Лайтерови Доналдсовнови, у виборах на губернатора. В різних містах при виборах на місцевих урядовців републиканці теж виказують силу. У Дітроїті вийшов переможцем на посади міста безпартійний кандидат Едвард Джефрис над кандидатом робітничих юній Френком Фиджералдом. З важніших позицій демократи втрималися при виборі Френка Лушія на посади міста Клівленду. При виборах у Нью Йорку замітний є вибір на суддю Найвищого Суду Тамеса А. Аврелія, котрому закидувано спілку з ракітарами. Він був поставлений на листах обох великих партій і є вибраний на останнім місці між кандидатами на суддю.

МАЙНЕРИ НЕ ПІШЛИ ДО РОБОТИ.

ВАШИНГТОН. — Не зважаючи на зазив президента Рузвельта, щоб продовжувати працю у майнах, углекопи стрималися від праці і в такий спосіб розпочали поновно страйк, перерваний у липні. Джан Дж. Луис, президент майнерської юнії, відбув конференцію із Гаролдом Л. Іксом, секретарем внутрішніх справ, як адміністратором майні, перебраних федеральним урядом, однак конференція не видала якогось вирішного результату.

КОНГРЕС ІНДУСТРІАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЗА ПІДВИШКУ ПЛАТЕНЬ.

ФЛЯДЕЛЬФІЯ. — Перед двома роками прийшло до угоди між Краєвою Радою Праці при федеральній уряді і обома головними робітничими організаціями в справі стабілізування робітничих платень упродовж війни. Тоді установили так звану „сталеву формулу“, на підставі якої підвишка платні могла діти лише до 15% тих платень, які діставали робітники 1. січня 1941. р. На сьогоднішнім зібранні Конгресу Промислових Організацій СЮ відкинуто цю формулу і поставлено домагання підвишки робітничих платень на підставі окремої угоди між підприємцями і наємцями. Таким домаганням Конгрес Промислових Організацій підтримав углекопів у їх жаданню підвишки платні саме в критичний момент, коли углекопи вийшли на страйк.

ХАРЧОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ВІДБУДЕТЬСЯ В ОТАВІ.

БОЛТИМОР (Мериленд). — Член делегації Злучених Держав на Міжнародну Харчову Конференцію д-р Лойд Дж. Рінолдс виявив, що найближче засідання цієї конференції збереться в Отаві наступного тижня. Підготовка конференції у цій справі відбувається тепер у Вашингтоні. В Отаві будуть прийвні на конференції представники Великої Британії, Канади й Злучених Держав. Ціллю конференції є ствердити засоби згаданих трьох країв для потреб харчової Конференції.

3,771 ВОРОЖИХ ЧУЖИНЦІВ В АМЕРИЦІ ІНТЕРНОВАНО.

ВАШИНГТОН. — Генеральний прокуратор Френсіс Біда виявив, що від нападу на Перл Гарбор Федеральне Бюро інвестицій, після арештування 14,738 ворожих чужинців, віддало до інтернування лише 3,771, а решту випустило на волю. Крім цього випущено ще 4,113 таких чужинців на „парол“, отже під умовою, що будуть взірцево поводитися в час війни. Нараховують усіх ворожих чужинців в Злучених Державах на 938,000 осіб. Поміж інтернованими є 1,853 німців, 1,798 японців, 111 італійців, і 2 румуни.

ПОТАЙНИЙ ВІРІБ ГОРІВКИ ЗРОСТАЄ.

НЬО ЙОРК. — Язва з часів прогібіції, тобто незаконний вибір і продаж алкогольних напйків, котру загалом назвали „бутлгерством“, починає показуватися наново. На слід зорганізованого підпольного промислу попали вже федеральні агенти. Бутлгерство поширилося тому, що федеральний уряд застановив дальшу продукцію горівок.

Рух у сенаті за прийняття московської декларації як договору

ВАШИНГТОН. — Московська Деклярація про порозуміння чотирьох держав у справі миру прийшла в поміч американському сенатові в його застою у дебати над заграничною політикою Америки. Сенатор Шериден Давні з Каліфорнії зголосив проєкт резолюції, яка звучить: „Постановляємо, що б сенат одобрив вислід нарад і деклярацію московської конференції, та щоб поручив, щоб вислід та деклярація стали підставою договору між Злученими Державами й такими країнами, що їх президент признає за відповідні“. Цю резолюцію рішав несподівано підтримати член комісії закордонних відносин сенатор Картер Глес із Верджії, хоч він, як 85-літній старшок перебуває дома, знеможений віком. Він дуже заінтересувався проєктом створення міжнародної організації для втримання миру, який знаходиться в артикулі 4. Московської Деклярації. Глес був великим прихильником приступлення Америки до Ліги Націй за часів президента Вільсона.

ЗМІНА ПОЛІТИКИ АМЕРИКИ СУПРОТИ ДИКТАТУРИ ГЕН. ФРАНКА

ВАШИНГТОН. — Московська конференція буде мати вплив теж на заграничну політику Злучених Держав, принаймі у відношенні до еспанського диктатора ген. Франка. Доті Америка вважала уряд ген. Франка за свого роду забороло в Західній Європі проти можливого поширення комунізму. Таксамо з резервою ставилася Америка до уряду Італійського маршала Бадолія, котрий безпосередно перед зібранням конференції в Москві вислав зазив до Об'єднаних Держав, щоб вони помогли йому у боротьбі проти комунізму. У подібний спосіб зазначив свою неприхильність до Об'єднаних Держав ген. Франко, висилаючи до наказного японського уряду на Філіппінах гратуляційну телеграму. Ці два факти, у світлі вислідів конференції в Москві, дали товчок до рішучої зміни в політиці департаменту стейту супроти ген. Франка. Які кроки поробить уряд Злучених Держав у Мадриті, ще не відомо, але щось приготується.

Відгуки московської декларації серед урядів на вигнання

Ян Масарик, міністер заграничних справ чеськословацького уряду, що тепер перебуває в Злучених Державах, зазив своє велике вдоволення з вислуду московської конференції. Він своїм асе на становищі, що Європі не можна врятувати від німців, поки не приїде до згоди між чотирма великими потугами. Молдаві, малі держави Європи потребують для відбудови повільних кумів.

На думку д-ра Гедзи, бувшого прем'єра Чехословаччини, московська конференція дала Об'єднаним Державам програму акції на час війни й мира та усуває небезпеку розднання Європи.

Олександр Керенський, що був прем'єром російського тимчасового уряду, теж назвав московську декларацію важним документом для майбутнього Європи. Однак, казав він покащо ще завчасно судити, які будуть позитивні впливи її на майбутнє, бо всі суцні чинники згоди ще не відомі.

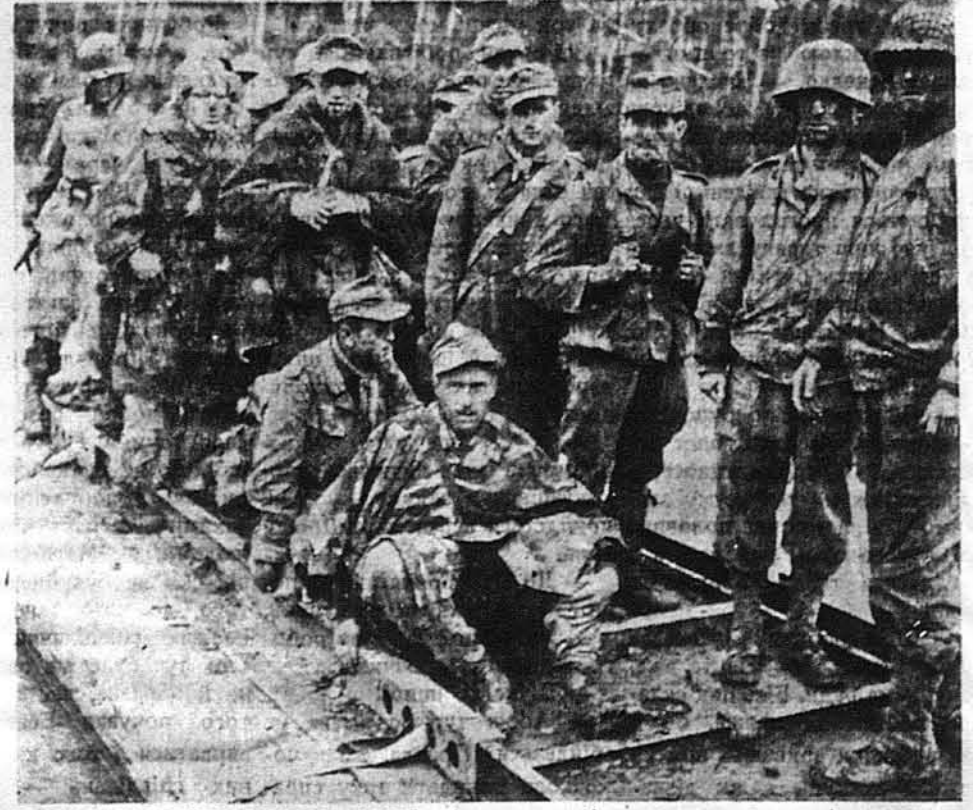
Фердинанд Чернін, президент „Австрійської Акції“, привітав заяву в справі Австрії як потрібну йому легітиміацію. Нараєнті, мовляв, Альянти потягнули різницю між нацистичною Німеччиною й її жертвою, Австрією.

БАДОЛІО НЕ ХОЧЕ ЗАЯВИТИСЯ В СПРАВІ КОРОЛЯ

Маршал Бадоліо вийхав з Неаполю незвичайно вдоволеній з поступу своїх заходів коло створення коаліційного уряду для Італії. З виразно проти-фашистських кругів на нього роблять сильний натиск, аби він заявився за абдикацію короля та паслідняка престолу, та за установлення регенції в імені королівського внука, але Бадоліо не хоче в тій справі зайняти виразного становища. Він заявляє, що він є передусім воєнком, а політика його мішає.

РУМУНІЯ Й МАДЯРЩИНА ЗАКЛОПОТАНІ МОСКОВСЬКОЮ ЗАЯВОЮ ПРО АВСТРІЮ

З Мадярщини й Румунії приходять вісти про поважне заклопотання урядів тих країв сприводу заяви московської конференції про Австрію в теперішній час, коли російські війська посуваються скоро до румунської границі, а альянти поводи вздовж Адриатику. Під впливом цього занепокоєння Мадярщина вже почала відтягати свої війська з України, а німці почали стягати своїх кольтівів з Банату, котрих вони там поселяли через два останні роки. Ідуть теж тайні переговори між Мадярщиною й Румунією в справі виходу з війни.

БРАНЦІ НЕПЕРЕМОЖНОЇ АРМІЇ.—Американські воєнки стережуть німецьких воєнків, що їх забрали в полон в Італії й переправляють через ріку Вольтурно. Це воєнки з вибраної дивізії панцирних гранадирів Герінга.

НАПИРАЮТЬ НА НІМЦІВ НА ДОЛІШНОМУ ДНІПРІ

ЛОНДОН. — Так звана четверта українська армія генерала Тольбухіна заняла історичне місто Кахівку, де тисячі німців потонули в вирах ріки Дніпра або згнули від убійчого російського вогню, коли вони пробували переправитися на правий беріг ріки. Інші німецькі сили, оточені докруги на полудневих ногайських степах, погнала червона армія назад здовж побережжя моря Сивашу й, як каже московський комунікат, зовсім зничила.

Булетин червоної армії не подає однак подробиць боїв на шийці Перекопу, де червона армія заняла доступ до Криму, а зате розкриває, що червона армія пінала далі на захід, аби захопити місто Скадовське, над Чорним Морем, з котрого вона може вже загрожувати важному чорноморському портові Херсонови.

Ще інший советський комунікат подає, що війська генерала Єременка заняли височини великої ваги на вітебському фронті, в Білорусі.

Німецький комунікат розкриває дальші подробиці боїв за Крим, не розкриті російськими комунікатами. Показується, що червона армія висадила війська на Керч, себто на тій частині Криму, що проти Кавказу.

ПЯТА АРМІЯ РОЗБИВАЄ ВОРОЖІ ЛІНІЇ

АЛЖІР. — Пята армія ген. Кларка розбила сильні німецькі позиції на горі Масіко й на хребті Матесе та почала вже з них обстрілювати Венаффо й Ісернію. Був це дуже важкий бій, бо ворог мав по своїм боці всі користи гористого терену та невістаючі дощі, які робили наступ альянтських військ дуже важким. Не дивлячися на те альянтські війська зломали лінію ворога та вперли свої позиції на кілька миль вперед.

Альянтські бомбовики били по залізничних ярдах у місті Римі та по портових пристосібленнях в Анконі, на Адрійському морю, як також по мості й пристані в Ля Спеція та комунікаційних лініях Риму.

АРХІВИ ЖЕРТВОЮ НІМЕЦЬКОГО ВАНДАЛІЗМУ.

НЕАПОЛЬ. — У місті Капуї німці перед своїм відступом з розміслом і без ніякої військової потреби знищили архіви Неаполю.

Італійці поробили були спеціальні заходи, аби захоронити перед знищенням ті архіви, між якими є документи, що сягають аж 11. століття. Вони спакували архіви в скрині й віддали їх графови Філанджері, котрий примістив їх у своїй віллі коло Капуї. Коли в Капуї пострілено одного німецького воєнка, німці за кару спалили всі архіви.

ЗА МІСЯЦЬ ЗБИТО 1,464 НАЦИСТИЧНІ ЛІТАКИ.

ЛОНДОН. — Не дивлячися на загалом злу погоду на цьому воєнному театрі, британські й американські літаки скинули на Німеччину й окуповані нею краї в місяцю жовтні 17,000 тон бомб та знищили 987 німецьких літаків зовсім певно, а правдоподібно ще й 130 інших та ушкодили принаймі 347. За той час альянтські втрати вносили 403 бомбовики й 5 боєвиків.

Останній рейд канадійських і британських літаків був скерований на нацистичні поїзди в околиці Парижу.

Німці знову пробували рейду на Лондон, але британські протилетунські гармати не пустили їх поза тирло ріки Тамізи. Збито один ворожий літак.

БОМБОВИКИ З АФРИКИ БЮТЬ ПО АВСТРІЇ.

АЛЖІР. — Ново створена Пятнадцята Повітряна Сила Злучених Держав сконценкувала своє бомбардування на стратегічно важні точки Німеччини. Під час першого рейду збомбардовано фабрику літаків у Вінер Нойштадт коло Відня, в Австрії. Кажуть, що цей рейд був надзвичайно удачний.

Посилання рейдів з Африки вважається початком нової обіцяної повітряної офензиви проти осередків Гітлерівської сили в південній Німеччині. На посилення цієї кампанії стануть у шораз більшій мірі до розпоряджності летнища в Італії.

МОРСЬКИЙ БІЙ КОЛО БАВГЕЙНВІЛУ.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Не ставивши ойору американцям при висаджуванні суходземних сил на острів Бавгейнвил, японці поспішилися вдарити флотом на ново висаджені війська. В понеділок вночі один японський кружляк і один нищитель стали обстрілювати американські позиції. Їх негайно визвали на бій американські кораблі й заставили їх до поспішного відвороту.

На північ від Бавгейнвилу американці затопили 8,000-тоновий японський транспортний корабель і підпалили бомбами великий три-чердаковий транспортвець. Перший з них потонув відтак горіючи коло побережжя Буки, недалеко від північного кінця Бавгейнвилу.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в квітці оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕМОГА ПОТУГ

Має слушність одна американська журналістка, коли починаючи статтю про московську конференцію, сказала, що вона може написати тільки про дуже малу частину того, що постановила та конференція. Вона прийняла велику масу постанов, що мають велике значіння. Про кожну з її постанов напишуть мільони слів, бо кожна з них стане вихідною точкою багатьох подій підчас війни й після неї. Це є перша основна правда про конференцію: чи подобається вона кому чи ні, її колосального значіння думаноча людина заперечити не може.

Заяви самих учасників конференції не оспівують найменшого сумніву, що вони признають конференцію величезним успіхом. За таку її признають не тільки советські речники й советська, як звичайно урядом інспірована, преса, для котрих який-такий успіх цієї конференції був би успіхом, бож, як показується, советський уряд був інспіратором цієї конференції й він намагався, аби вона відбулася не деінде, але якраз у Москві. Є вона успіхом і з погляду американських представників і з погляду британських представників, як це вони виразно сказали. З американського становища заявив це заздалегідь президент Рузвельт ще на пресовій конференції в минулу п'ятницю. Повторив це потім секретар стейту Кордел Гол на пресовій конференції в Москві, де він виразно підкреслював те, про що з радості президента Рузвельта можна було тільки догадуватися, а саме, що конференція є корисною для Злучених Держав. Вона є теж корисною для Британії, і для Росії, словом, на московській конференції три великі потуги світа знайшли спільні інтереси. І це є друга основна правда про московську конференцію.

Не є це така очевидна правда, коли до неї з усіх боків відносилися скептично. Не був цей вислід такий певний, коли в кожній з трьох великих держав ділали різні чинники для розбиття конференції, для розділення трьох великих держав і коли за це саме побивалися теж немалі потуги в ворожій таборі. Признають це нині щиро учасники конференції, коли їм удалося ці чинники перебрати й скласти тридержавну заяву.

Поведінка нацистичного уряду в цій справі незвичайно повчальна. Він пробував на всі способи ставити перешкоди тій конференції; не вагався навіть зострилювати приватні пасажирські літаки, розраховуючи на сліпий траф, що на них може їхати котрийсь делегат на конференцію в Москві. Він мав конферецію як капітуляцію перед большевиками. Нині він про неї немовби в рот води набрав і своєму народові не подав ніякої вістки про вислід конференції. Знає він, що вістка про успіх конференції в Москві може мати на німців ще більше вражіння, як такі невдачі, як невдача в Сталінграді, а потім невдача в „Тунісграді“. Угода трьох держав у Москві власне має для перебігу війни таке велике значіння, як найбільша перемога на суходоземі або найбільша перемога на морю. І це є третій важний факт про московську конференцію.

Тому слушно американські газети дають статтям про неї такі заголовки; як: Перемога в Москві, триумф у Москві.

Президент дає лекцію національної економіки

Останнє послання президента до конгресу в справі харчових субсидій можна сміло назвати лекцією національної економіки. Вона така обємиста, що хіба фахівці та безпосередньо інтересовані люди можуть її як слід прочитати й розібрати. Однак пересічний громадянин держави теж повинен знати хоч головні точки такої важливої господарки, щоб, розуміючи її, такий громадянин легше погодився з думкою віддати державі те, що їй належить в теперішньому часі; значить дітей для війська, а гроші на податки для втримання держави.

Починає свій доклад президент Рузвельт словами:

„Харч є такою важкою зброєю, як і кожна інша зброя в успішнім веденню війни. Він теж буде важним для реабілітації та для допомоги в тих землях, що ми їх звільнимо від окупації і при налагодженню миру, який має прийти“. Опісля йдуть вислови президента про значіння харчу в різних обставинах.

Що ми хочемо досягнути харчовою програмою?

У першу чергу треба нам виробити доволі харчу і то доброго харчу для наших потреб, — каже президент. До наших потреб треба зарахувати: потреби збройних сил; потреби цивільного населення і потреби тих людей, що перебувають за границею нашого краю. Дальша конечність в наших харчах є рівномірний їх розділ між населенням і то по однаковій ціні. Не лише мусимо мати на оці ці справи на рік 1944, але ще й на цей біжучий рік, головне, щоб не підскочили ціни. Щоби досягнути намічених цілей, треба нам перемогти труднощі. Вони такі: Фермери не будуть виробляти харчових матеріалів, коли їм не оплатять. Отже мусимо їм забезпечити відповідну ціну за їх продукти. Однак, як би вони дістали завищеної ціни, тоді харчі подорожують для міського населення, а тоді міське населення, що складається переважно з робітників, зажадає підвишки заплати. Як платня робітника буде висока, тоді знову фермер зажадає підвишки за свої продукти, бо оплачує робітника. І так у безконечність. Отже, щоб ці справи упорядувати, уряд мусить вмішати до них і знайти спосіб вирівняння різниці.

Харчова продукція в 1943 р. Такі проблеми мали ми до

розв'язання вже в біжучому, 1943 році. Щоб запобігти недовостачі фермерських продуктів, ми заохочували громадян закладати городи перемоги („викторі гарденс“) і це трохи помогло. У міжчасі ми заохочували фермерів платити більше харчових продуктів, ніж було досі потрібно. На літні фермери дістали додаткових 900,000 робітників таки з нашого краю, а крім цього з Мексика ми спровадили 45,000 робітників. Ми вжили теж воєнних планників до роботи на фармах і в такий спосіб наша хліборобська продукція зростає до небувалих досі розмірів.

Де подіаються харчі?

Треба признати, що наше населення харчує тепер ліпше й обильніше, ніж у передвоєнних часах. Отже на це саме треба більше харчових продуктів. Робітник, що працює цілий день у воєнній продукції, зживає на одну третину харчів більше, ніж людина, що не перепрацюється. Воєнний, що йде на поле бою, зживає півтора рази більше харчів, що дивильна людина. Отже все те треба мати на увазі, коли планується наше краєве харчове господарство. Тому треба було фермерам поручити засівати та обробляти й ті земельні простори, яких вони ніколи не управляли перед тим. А на це треба було дати їм гроші, бо вони не були до цього приготувані.

Продукція на 1944 р.

У наступному році продукція харчів мусить ще збільшитися. Мусимо обробити мільони досі неупорядкованих акрів землі, щоб дістали нові плоди. З цих продуктів маємо вижити наше населення і це населення, що знаходиться поза границями нашого краю. Отже треба дати нашій п'ятимільйонній армії прожиток, а ця армія мусить мати далеко більше поживи, ніж армія в краї. Дальше треба доставити харчі нашим співвоюючим приятелям на підставі договору про „Ленд-Ліз“. Подумати лише, що в минулому році одна третина таких харчових достав пішла для Росії і нам це оплатилося! А тепер ще прийдуть дальші жертви, коли візьмемо під увагу знищення країв під німецькою окупацією. Приклад на Північній Африці й Сицилії виказав, що впрохарчування населення у відбитих краях дає нам величезні користи. Також мусимо самі розвивати хліборобство у звільнених краях, замість у-

се перевозити з Америки, отже треба насіння на засів.

Як досягнути успіх у виробництві харчів.

На заспокоєння усіх тих потреб треба вжити до праці наших фермерів. Не шкодить пригадати, що наш фермерський стан був на березі руїни перед війною. З вибухом війни фермери не могли продукувати, коли їм уряд не був прихильним з допомогою. Уряд мусив гарантувати фермерам, що вони дістануть заплату за свої змагання, хочби навіть земля не зародила, або хочби негода знищила плоди. Треба було думати про продукцію, без огляду на видатки. Отже уряд помагав фермерам різними способами: чи то позичками, чи то гарантією, що заплатити їм за втрати, чи то купном їх продуктів, котрі уряд відпродавав до міст навіть по нижчій ціні. На це все треба було грошевих підмог і ми в 1943 р. видали на субсидії 900,000,000 доларів. Але ми вратували фермерів і тепер фермерський стан стоїть ліпше, ніж коли небув перед тим і має підставу бути дальшим важним чинником у втриманню краю й світа. Даючи субсидії фермерам, ми вратували біліони доларів, які міське робітниче населення мусило б було видати на харчі на чорному ринку і стримали інфляцію. Тією дорогою мусимо йти далі вперед і в наступному році і тому уряд домагається від конгресу значних субсидій. Це не підпомагання продукції, коли говорити з господарського боку, а проста воєнна конечність, так, як конечністю є видатки на зброю.

Пайкування й розділ харчів.

Сама продукція харчів не є вистарчална. Потрібно ще подбати, щоб кожен громадянин дістав для себе і для своєї родини відповідну пайку з харчової продукції. Осв тому придумано пайкування і способи справедливого розподілу харчів. Треба було установити відповідні агенції для розділу і налагодити відповідно адміністрацію таких агенцій. Це була більша трудність ніж у налагодженню продукції. Це й тепер складна справа, бо цивільне населення не може дістати всіх родів харчів, як це було перед тим. Однак президент вірить, що населення зрозуміє ці труднощі і обмежить свої харчові звички відповідно до відносин. Президент надіється, що населення буде йти за вказівками Харчового Адміністратора і Бюро Адміністрації Цін і не допустить до поширення чорного ринку, який є загрозою пра-

Вражіння про московську конференцію в Америці

Про значіння московської конференції по її закінченню заговорили в першу чергу самі її учасники.

Секретар стейту Кордел Гол вважає її за основу для кооперації Злучених Держав, Росії, Британії й Китаю на основі широкій, здорової й взаємно для кожної з тих держав корисної політики й за перший крок до уздоровлення повоеєнних умов. Він має велику надію на встанови, які повстануть на основі цієї конференції, бо мовляв конференція сплирала на взаємнім довірю учасників конференції. Він спеціально висказував свою радість з того приводу, що советські дипломати й провідники виділили свою потребу ізоляції для свого краю за некорисну та признали потребу співпраці з іншими країнами. Він теж признав вислід московської конференції ударом в американський ізоляціонізм, котрий навіть ще в 1940 році переважав у кожній великій американській партії й проявлявся ключем: держим своїх хлопців (вояків) дома.

Секретар Гол звернувся спеціальними словами до питань співпраці Злучених Держав з Росією. Він видно добре свідомий, що якраз ця сторона московської конференції може наййти в Америці найбільше противників. Гол казав, що він не знає двох інших країв, котрих державні інтереси представляли би менше противств, а більше спільности, як власне Америка й Росія. Для співпраці Америки й Росії трапляються нагоди на всі сторони.

Тепер настає найвищий час для Росії, Британії й Америки, — говорив Гол, — аби зійти разом для розв'язки світової кризи, поки на це буде запізно. Він назвав потім Сталіна одним з цих провідників, що поносять на собі таку велику відповідальність, якої ніхто не буде носити через наступних п'ять століть. Він поставив його на рівні з Чорчиллом і Рузвельтом.

Відгуки американських сенаторів

Це є коротко переповіджений зміст послання президента до конгресу в харчових справах. Послання переповнене в різних місцях статистичними цифрами, які помагають зрозуміти цілу систему воєнної національної економіки Злучених Держав.

наторів на московську конференцію набирають тепер великого значіння на рівні з головами найвищих адміністраційних урядників і дипломатів, бо в рішеннях московської конференції є постанови, що мають характер міждержавної угоди, яка, як звісно, потребує для своєї важности потвердження кваліфікованою більшістю американського сенату. Тому як несподіванка приходять заяви головних сенаторів з комітету заграничних справ, що мовляв таких постанов у московській декларації нема. Однак сенатори, котрі хотіли висказуватися про справу, вже заявили свою готовність голозувати за одобрення московської декларації. Між цими сенаторами є впершу чергу автори різних сенатових резолюцій про потребу співпраці Злучених Держав з іншими державами для заведення й вдержання миру, хоча артикул 4. московської декларації йде далі, ніж первісний проєктований резолюції сенаторів в цій справі. Багато сенаторів однак передбачає, що сенатові прийдесть говорити про справу, порушену московською декларацією, аж тоді, як на основі цієї декларації будуть складені конкретні міждержавні угоди.

Перші голоси вашингтонських дипломатів чужих держав не подали покищо нічого несподіваного ні оригінального.

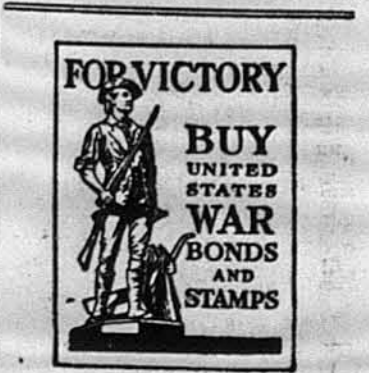
Голландський представник називає московську конференцію монументальним досягом, який привитають в окупованих краях як печатку на засуд Німеччини й її сателітів. Там мовляв розбилася остання надія Німеччини розбити Об'єднані Держави. Він додав, що московська заява про покарання німецьких офіцерів і урядовців, що допускалися жорстокостей, ставить тепер перед кожним німцем рубом питання, з ким йому йти: чи з нацистами чи проти них.

Представник Данії певний, що московська декларація не подобається в Німеччині, але подобається в Данії й всіх окупованих краях.

Представник Чехословаччини подобав собі ту постанову московської декларації, котра каже, що представників малих держав будуть дитатися опінії, коли буде йти за рішення, які можуть нарушувати інтереси малих держав. Ця згадка про малі держави подобалася теж представникови Лотви; він з того робить висновок, що московська декларація дає надію на переведення в життя постанови Атлантійського Чартру про привернення самоуправи й суверенности всіх поневолеваних державам.

Всім представникам країв, що знаходяться під німецькою окупацією, подобається постановою про карання німецьких вояків і урядників за жорстокости в окупованих краях.

Про вражіння московської конференції на американську пресу як на цілість говорити ще передчасно. На стільки можна судити з преси Нью Йорку, американські газети переконані, що конференція це великий успіх для Аліантів і для Америки.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

64

— Гм, — міркував Леон, — трьох робітників, на котрих можна би зовсім спуститися! Правда ваша, треба пошукати. Та тільки то штука споміж тої збірники винайти таких робітників!

Тим часом на подвір'ю фабрики зібралася робітничка довкара Бенедя. Вони ждали на Леона, щоб одержати від нього решту платні й подякувати йому за роботу. Місяць піднімався на погіднім небі, де за білої, напівпрозрчастої мряки пробіскували млявим світлом золоті зорі. Робітники посідали на каміннях та урізках з дельніна і балакали; глухий гомін їх розмови йшов на поле й мішався із срібним шепотом річки, що туй обіч булькотіла по камінню. Відомо річ, бесіда йшла про одне, про недавній робітничий збір, про

складки і будучі надії. — По правді кажу вам, — говорив Бенедя, — дво сталося з тутешнім народом. Коли я перед місяцем прийшов до Борислава й почав допитуватися, чи трибували вони якнебудь рятуватися, то всі або головами похитували, або сміялися з мене. А нині, самі видите, як усі, старе й мале, тиснуться до складок. Адже досі вже маємо 150 ринських в одній тільки головній касі. — Сто п'ятдесят ринських, — повторив за заставою один робітник, — ну, і шож! Для одного би це підмога, але для стільки тисяч... що то значить? — Правда, що мало значить, — говорив Бенедя, — алеж бо вважайте, що ще тяжіня нема, як почалися наші складки. За місяць чень назби-

рається хоч п'ястот.

— Ну, а п'ятема стами можна зачинати те, що ви загадали?

— Гм, треба добре обрахуватися з силою і з грішми, — сказав Бенедя. — Числячи на прожиток одному чоловікові лиш півтора ринського на тиждень, числячи далі, що безроботиця потягне тиждень, і нам прийдесть прогудувати через той час лиш тисячу людей, то в касі мусить бути на те найменше півтори тисячі ринських. Найменше кажу, бо, крім прожитку, будуть ще інші видатки.

— Півтори тисячі ринських! — скрикнули в один голос робітники. — Господи милосердний, колиж ми таку суму зложимо? Та за той час половина нас тут голодом перемере, а з сіл десять тисяч нових прибуде!

— Шож робити? — сказав сумно Бенедя. — На те вже бачу, нема ради. Більших складок робити не можна, бо й так власники вривають нам на кожнім поступі, а як дізнаються про наші складки, то ще більше будуть уривати.

Треба стояти при своїм, складати й терпіти ще хоч три місяці!

— Три місяці! Хто знає, що за три місяці може статися! Замовкли робітники, і сумзаяг невеличку гомонячу громаду. Бенедя важко похилив голову додолу. Він і почував, що діло пекуче, що найбільша сила цього люду лежить у його хвиленні розбудженню і що не покористуватися тим розбудженням — значить випустити з рук голову дружинну діла. Але шож було робити? Грошей не було, шоби зараз зачати змову. Приходило все такі чекати.

— А тут ще одна річ, — промовив знов Бенедя, прокинувшись з задуми. — Мені прийдесть вертати до Дрогобича.

— До Дрогобича? А то пощо? — скрикнули робітники.

— Ну, пощо? Тут моя робота, як видите, скінчилася. — Шукайте іншої! — Абож тут без мене обійдесть? Правда, жаль чоловікові покидати таку справу, над котрої заснованням трудився і думав...

— Ну, то й не покидайте!

— Це певно, що треба не покидати, коби тільки була спосібність.

Робітники почували це добре, а навіть і в Бенедя прокидалася не раз та думка, що без нього ціла справа могла би легко зійти на фальшиву дорогу і через те зовсім не вдатися. Він почував, що в кожній новозложений, для нових і непривичних цілей, свіжо зорганізований громаді багато й дуже багато залежить на провіді, на його особистім впливі і пораді. Правда, він почував, з другого боку, аж надто добре, безсильність і своєї думки і був переконаний, що не спіткайся він у Бориславі з побратимством і з такими тверезо мислячими людьми, як Матій і Стасюра, він сам не був би дійшов до того, до чого тепер дійшов.

Взаємне співділення всіх часток тут було аж надто сильне й виразне, але іменно для того почував Бенедя, що вирватися з того круга взаємних співділень — значилоб зашкодити кожній частці зосібна і всім взагалі. Але знову

такі, що тут робити в Бориславі, коли не буде роботи для нього? Але доля готовила йому поміч з такого боку, з якого він її й зовсім не надіявся.

З середини фабрики вишов Леон у супроводі Шеффеля; оба вони наблизилися до робітників. Робітники повстали.

— Ну, люди, — сказав голосно Леон, — робота ваша скінчена і добре скінчена. Дякую вам за пильність вашу!

— І ми дякуємо панови за роботу! — закричали робітники. — Та нехай Бог дасть щасливу годину!

— Дай Боже, дай Боже, — сказав радісно Леон. — А тепер, що ще кому належиться, шоби ми чисто розсталися.

Почалася виплата. Бенедя стояв обіч. Коли виплата скінчилася, Леон наблизився до нього. — А вам, пане майстер, дуже дякую і за роботу і за швидке скінчення, за все! Дуже я не рад з вами розстатися... Але тепер за те, що ви таку мені зробили радість, прийміть від мене оце на памятку! (Дальше буде).

Німецька окупаційна господарка в Польщі

Німці виселяють польське населення.

ЛОНДОН, (ОНА). — Аліанти збільшують воздушні рейди на Німеччину і нацисти починають нервуватися. Боятися, що як такі рейди будуть продовжуватися в зимову пору, то маси німецького населення опиняться під голим небом — на снігу. Примислові міста в Німеччині можуть бути знищені до щенту, а як так станеться, то що властиво зробити з населенням?

Німці від року вивозять мешканців великих промислових міст на Схід. Кажуть, що в Польщі вже є около двох мільйонів німецьких збігців, які живуть в оставлених польськими родинами домах. А де поділяться поляки? — питаєте. Поляків німці вивозять дальше на Схід, або замкають в концентраційних таборах. Розуміється не всіх, бо їх перше перевіряє спеціальна німецька комісія і здорових, працездатних забирають до Німеччини на примусову працю.

Одна з нелегальних польських газет пише, що виселення польського населення відбувається так:

„Кілька днів перед виселенням до села приїздить німецька робітничка комісія і, при помочі місцевої влади, списує число населення і його маєток. Опісля приїздить лікарська комісія й оглядає людей, щоби встановити, хто до якої праці надається. Оглядають всіх, дорослих жінок і чоловіків. На третій або четвертий день в селі з'являється певне число вантажних самоходів і місцева влада виганяє все польське населення на майдан і там дає приказ, куди хто має йти. Здорових, молодих і старших чоловіків і жінок везуть до збірних пунктів при найближчій залізній станції. Звідти їх забирають до Німеччини на каторжну працю. З жінками роблять те саме, тільки краших і молодших вивозять деінде. Куди саме — ніхто напевно не знає, але кажуть, що їх забирають до якихось експериментальних стадій для поліпшення білої раси. Старших, але ще здібних до праці польських жінок, німці вивозять до праці в німецьких господарствах, або їх заставляють робити в фабриках рибних консервів.

„А що німці роблять з старцями і дітьми? — питаєте. Старців і дітей німці пакують на окремі трюки і, зразу вивозять їх до найближчого концентраційного табору, а потім старців вивозять кудись на Схід, а дітей — маленьких вбивають, а старших переводять в спеціальні дітотчі заклади, де ними опікуються німецькі доглядачки і виховують їх на яничарів. Така процедура вже проводиться на польських землях довгий час і мільйони польського народу опинилися без даху над головою. Німецький найзидник розігнав їх по цілій Європі, а помешкання з хатною обстановою, забрав для своїх. Виганяючи людей з хати, німці казали оставляти в порядку цілу обстанову. Навіть одежі не можна з собою брати. Люди оставляли грабникам увесь свій дорібок і їхали в світ, за очі — не знати де і нашо“.

Наслідком масового виселення польського населення, пише підземна польська газета, цілі райони заселені німецькими переселенцями з Гамбурга, Франкфурту, Берліна тощо. Німці забрали від польського населення все — хати, худобу, рільничі знаряди, хатну обстанову. Казали, що як війна скінчиться, то все буде віддане в добромому стані, але що німецькі міщани ніколи на рилі не працювали і нічого про господарку не зна-

ють, то все нищиться і пропадає.

Те саме діється і по містах. Наприклад, у Варшаві німці забрали для своїх біженців всі крашки квартали. Поляків вигнали на вулицю, а своїм дали все, чого потрібно до ведення дому. Німецькі пані знають, що вони довго у Варшаві попасати не будуть, то й не шарують забраної від польських родин хатної обстанови. Німці взагалі нічого в містах не насправають і, як що побудуть з рік, то поляки мусять відбудувати всі більші міста.

Нацисти обкрадають польську державу.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Повернувши з Німеччини шведські журналісти оповідають, що німецька влада в Польщі показала знамениту злодійкою. Перебуваючи свого часу у Варшаві, шведи домідалися від поляків, що німці обікрали Польщу з усього, що їм може по війні придатися. Вивезли з Польщі велику масу різного роду машинерії, лікарських інструментів, дорогі цінностей, художніх образів, тощо, німецькі інженери вивозять з Польщі електричні, трамваї, мотори, одним словом — все, що можуть захопити.

Масові арешти в Польщі.

Польська Телеграфічна Агенція (ПАТ) подає, що в Варшаві йдуть тепер масові арешти. У минулу неділю вбито 20 закладників, а в понеділок німці розстріляли дальших 20 осіб, подаючи їх імена при помочі радія до публичного відома. Мається тут до діла з правильною спробою тероризувати населення.

Масові арештування переселенців в Лодзі, де на вулицях піймано кількостот поляків. Ніхто не знає, що з ними сталося.

У Кельцах арештовано 20 поляків зо сфери урядників. Кажуть, що німста за бивство одного члена Гестапо.

Вісти про масові арешти приходять теж з Радома, Ченстохови й зо Шлещку.

З Варшави доносять про індивідуальний виступ варшавського шлюсаря Яна Криста, котрий, дівавши від підземної організації приказ виконати кару смерти на трьох німцях, що знуцаються над населенням Варшави, зайшов до каварні й кинув на стіл перед трьома німцями бомбу. Криста німці вбили; серед населення Варшави збирається тепер тайно складку на виставлення йому пам'ятника.

Один з підземних часописів у Польщі описує битву, що її звели члени підземної організації в ліпні з німецькими вояками в околиці Рацлавіц, звінши за часів повстання Косцюшка. По кожнім боці брало участь кілька тисяч осіб. Поляки були озброєні в машинною крісі і ручні гранати. В бою повився відділ польської кавалерії, одитий в звичайні уніформи польської армії. По битві вояків приймали місцеві селяни, а по гостині вояки відступили в лісі.

САМОГУБСТВО ЯПОНСЬКОГО ФІРЕРА.

Японське радіо в Токіо подало, що Сейго Накано, провідник японських наці-фашистів, котрого головною амбіцією було стати Гітлером Японії, поповнив гаракірі. Радіо не подало причини. Накано поповнив себегубство, вернувшись зо засідання японського союму, на котрім цар і премієр подали заяву про важне положення Японії.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКЕ БУЛО ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКУ ОПЛАТУ, ТО ОБЕЗПЕЧИТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ

З руху по відділах У. Н. СОЮЗУ

ШАМОКІН, ПА.

Підготовка до ювілейного свята.

На неділю 24. жовтня скликані були збори відпоручників відділів Українського Народного Союзу до церковної сали в Шамокіні на 2-гу годину сполудня. Народи відкрив предсідник 1. відділу чл. Курилів і передав провід нарад гр. Дмитрови Капітулі, що є предсідником відділів нашої округи. Як предсідник гр. Капітула покликав на секретаря гр. Івана Чепу чл. від. 90 із Сентрала, Па. Предсідник заявив, що попередні округні збори відбулися в Шамокіні 30. листопаду 1941. р., отже перед двома роками. Не можна було скликати частіше подібних зібрань через лайкування газоліни для автомобілів, отже це було перешкодою для делегатів. Але, як іде про святкування 50-літнього ювілею Батька Союзу, то вже треба було видати заклик. Треба порозумітися, як відсвяткувати золотий ювілей нашої найстаршої організації. А це й інші справи треба обговорити при такій нагоді.

До нашої округи, що її називаємо „мк-аду-цькою“, належить 29 відділів. Тоді гр. Капітула відчитав зо спису всі відділи й показалося, що делегатів прислали такі відділи: 1., 7., 28., 90., 98., 186., 242., 305., 357., 426. і 436. Не були репрезентовані оці відділи: 2., 9., 31., 78., 85., 164., 189., 201., 228., 231., 265., 314., 333., 365., 382., 429. і 430. Ці відділи, як заявив предсідник, можуть лише жалувати, що не мали своїх заступників, бо варта було почути, як вирішувалися важні справи, що дотикають кожний із наших відділів.

Опісля гр. Капітула переповів ціль зібрання, а згадуючи про ювілей, привтав приваного на нарадах гр. Дмитра Галичина, гол. секретаря У. Н. Союзу, що загостив на нараді. Потім здав звіт з руху членів у союзових відділах нашої округи.

Звіт виказав, що число членів У.Н.С. у всіх відділах збільшилося на 103. Поодинокі відділи виказали такий рух: Від. 1. зріс на 11 чл.; 2. на 6; від. 7. зменшився на 8 чл.; 9. зменшився на 1 чл.; 28. від. зріс на 8 чл.; 31. на 23 чл.; 78. на 18 чл.; 85. на 8 чл.; 90. змалів на 14 чл.; а 98. зріс на 6 чл.; від. 164 зріс на 31. членів. На рівні осталися відділи 186, 189, 228, 231 і 357. Від. 201 збільшився на 3 чл.; від. 242 збільшився на 38 чл.; 265. на 19 чл.; 314. на 5 чл.; від. 333 зменшився на 7 чл.; від. 365 змалів на 10; від. 382 змалів на 6; від. 426 збільшився одним членом; від. 429 зріс 3-ма членами; від. 430 зменшився на 3 члени; від. 436 зріс 9 членами. Оцей рух обіймає час від останньої конвенції У.Н.С. до 30. вересня 1943. р.

На сали були численно прибувші союзові члени і пильно слухали звіту гр. Капітули про рух у відділах. Майже всі делегати заборили голос у дискусії над звітом і рухом членів і вьяснювали причини зросту або зменшення числа членів. Вказували теж способи, як зарадити недомаганню.

Опісля предсідник попросив до слова гол. секретаря гр. Дмитра Галичина. Як треба було надіятися, промова гр. Галичина була річева: Тепер наша батьківщина Америка у війні, тож головна діяльність американців українського роду і союзовців обертається коло цієї справи. Помагаємо нашому урядови виграти війтам всілякими способами. От наприклад У. Н. Союз закупив уже бондів на два й пів мільйонів доларів. Яки так списати те, за скільки члени закупили бондів, то ця сума булаб

кілька разів більшою від цієї, за яку самий Союз закупив. Та крім діяльності для воєнних зусиль, у нас повинен знайтися також час на організаційну працю для нашого Союзу, тимбільше, що тепер ми будемо обходити 50-ліття нашої організації. Приєднуючи нових членів до Союзу ми робимо нараз аж три роботи: Приносимо користь самому членови, бо він, чи там його родина, дістає забезпечення; користь Союзови, бо його сила росте; користь державі, бо можемо інвестувати вільні фонди в державних бондах. Колиж покінчиться війна і втвориться дорога, щоб помогти поневоленій Україні, тоді Союз, сильний членами, зможе дати також і більшу поміч там, де її найбільше буде потрібно.

Думаючи практично за 50-ліття У. Н. Союзу, треба в цьому ювілейному році придбати нових членів у кожному відділі, а тим ми найкраще пошануємо працю тих перших піонерів, що положили основи під сьогоднішню могутність Союзу.

Після промови гол. секр. Галичина пішла дискусія на різні теми, а головню в справі ювілейної кампанії за новими членами. Голос забирали: Гр. Курилів, Шаршюв, Габура і ін. з 1. від.; Гр. Кріл з 7 від.; Бабяк з 28. від.; Чепу і Лупацій з 90. від.; Максимчук з 98. від.; радна Баволяк з 186. від.; Найдух з 242. від.; Гентош з 305. від.; Возний з 357. від.; Комарницький з 426. від.; панна Гентош з 436. від.

Обговорюючи способи святкування 50-літнього ювілею У. Н. Союзу, всі представники заявили солідарно, що вжити всіх можливих способів, щоб ювілей випав величаво, а передусім подбають про зріст членів у своїх відділах. Понад це округа мк-кадуцька влаштує теж ювілейний концерт в місяцю травню 1944. р. у Шамокіні. Вибрано Шамокіна на це свято тому, що тут заложено У. Н. Союз 22. лютого 1894. р. Предсідником комітету, що має зайнятися уладженням концерту, вибрано гр. Чичилу з Шамокіну, а він має дібрати собі інших членів як комітетових до помочи. Всі відділи нашої округи мають подбати, щоб на концерт прибули численно члени.

Відспівавши американський та український гимн розходилися члени нарад бадьорі духом з ожданнєм святочної стрічі в недалекій майбутності.

Дмитро Капітула, предс. Іван Чепу, секр. зборів.

ДОРОГА ВОЯКА ДО СОВЕТІВ ІЗ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

„Карпатська Русь“ подає „спеціальну телеграму“ з Москви, а в ній сказано: „Перейшовши з німецької армії до червоної армії карпаторуси оповідають про страхіття, які вони пережили дома і в німецькій армії. Юрко К. із села Лигута, Карпатська Україна, оповів нам: В 1941 р. мадяри почали підозрівати мене і кілька інших молодих людей, що ми займаємося політикою. Мене арештували й забрали в місто Яцав, недалеко Будапешту. Мене засудили на 6 літ тюрми. Там я бачив багато карпато-українських дітей у віці від 10 до 15 літ, яких теж обвинувачували в пропаганді проти мадярщини! З причини тюремного режиму, голоду й побиття багато з них померло. Після 14 місяців тюрми мене й інших вислали на советський фронт, щоби воювати проти червоної армії. Ми йшли пішки аж над Дон — 1,500 кілометрів. Не всі з нас прибули до Дехто помер з голоду, інших постріляли за те, що відважилися вступити до лав українських селян за добом... При нагоді я перейшов на сторону червоної армії“.

Русалка

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ

ПРОВУДИТЕЛІВІ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ

о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧЕВІ

В СОТНІ РОКОВИНИ ЙОГО СМЕРТИ 1843-1943

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. П. Прийміть Русалку у Вашу хату.

Громадяни: Ми післали Вам гостя у Вашу рідну хату пропам'ятну книгу, Русалку. Це наш скромний вінок для Великого Провудителя Галицької України о. Маркіяна Шашкевича, а для всього українського народу незабутній пам'ятка. У сотні роковини смерти Русалана-Маркіяна ця книжка — це скромна „цвітка дрібная“ на могилу Великого сина Галицької України. Цєю книгою

ми хотіли пригадати американським горожанам української крові на їхній рідний край, — край вождів-батьків народу... на їхні високі ідеали правди, свободи, братерства, якими вони жили, які вони проповідали, за які терпіли і життя давали. Ми бажали, щоби ця книжка була на столі у кожній українській хаті-родині. Видавана вже вона великим коштом, бо це воєнний час; видана вона великим коштом труду, — праці по нашій спроможі. Ціни на неї ми не подаємо, хай оці-

З МУЗИКИ

НЮАРК, Н. ДЖ. Українка співачкою в опері.

З днем 7. листопаду відкриває свій 8. сезон Ню Джерзі Опера Асоційейшен виставою опери Джорджа Бізета, Кармен. Управитель опери Френк Репеті подаючи до прилюдного відома оповістку про відкриття сезону, зауважує, що в опері кілька нових оперових сил, між іншими співачка українського роду Анна Тростянецька з Ірвінгтону під Ньюарком. Вона грає роллю сільської дівчини Мікелі. В опері виступає теж балет, складений з 200 осіб.

ДЛЯ КРАЙОГО ЗАВТРА... КУПІТЬТЕ ВОЄННІ БОНДИ

УВАГА! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ВЕЛИЧАВЕ ТОРЖЕСТВО

ДЕНЬ ЖОВНІРА-СТРІЛЬЦЯ

25-ліття Української Держави

У ЦЕРКВІ СВ. ЮРА НА СЕМІЯ ВУЛ., НЮ ЙОРК СІТІ

У НЕДІЛЮ, 7. ЛИСТОПАДУ (NOVEMBER 7, 1943)

ПОРЯДОК ТОРЖЕСТВА:

10. год. рано: Архирейська Службу Богу відслужать Ексцеленцій Амвроз у сослужінні духовенства.

2:30 год. пополудні: Збірка до походу на шестій вулиці коло парохіального дому.

3. год. попол.: Величавий похід вулицями міста. Всі організації з прапорами і відзнаками обовязково беруть участь.

4. год. попол.: Відслонення і благословлення Honor Roll жовнір-стрільців нашої громади. Ексцеленції: Кир Константія і Кир Амвроз у сослужінні всього духовенства околиці довершать цього діла.

4:30 год. попол.: У церкві панакхидя за всіх наших поляглих героїв. Слово вимовлять Владика Кир Амвроз.

5. год. попол.: Величавий бенкет-гостина у парох. домі на 6. вулиці. Оба Владики і визначні гості будуть привіянні.

7:30 год. ввечір: КОНЦЕРТ у Вебстер Гола.

Для гостей перекуса у парох. домі на 6. вулиці від 1. год. Р.М.

Всю українську християнську громаду Великого Ню Йорку і околиці на це ріжке торжество широко запрошуємо.

УКРАЇНЦІ З РОЧЕСТЕР, Н. Й. — ПОЗІР!

ПАРОХІЯ СВ. ЙОСАФАТА

влаштує:

ОСІННІЙ БАЛЬ

В НЕДІЛЮ, 7. ЛИСТОПАДУ (NOV. 7, 1943)

ПО ВЕЧІРНІ В 5. ГОДИНІ

Добра музика, смачна перекуса і рідне товариство вдовольнять всіх Гостей! Тож приходіть;

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Нова професійна сила, правник Петро Касій.

Хочу поділитися доброю вісткою, що між іншими і наше місто Дітройт не остається позаду щодо професійних українських сил.

Хоч воно не переганяються за різні відзначення чи, мовляв, „гонори“, то однак як на пас емігрантів, переважно селянського роду, ми ще біди якоїсь не піддаємося, але може й помалу, та постійно йдемо вперед.

Приємно мені подати до загального відома, що дня 18 жовтня 1943 року покінчив правничі студії п. Петро Касій і є вже прийнятий до адвокатської організації стейту Мічиген. Він є сином бл. п. Стефана й Анни Касій з дому Орун. Обое родичі походять з села Свобода Золота, повіту Бережани, Зах. Україна. Батько молодого адвоката помер від нещасливого випадку в фабриці дня 8. липня 1937 р., лишаючи четверо дітей, з того двох сиїв студентами. Найстарший син Мирон кінчив тоді університет, а теперішній адвокат Петро має зачати університетські студії.

Прийшлося йому по смерті свого батька тяжко бідувати, бо треба було до роботи ходити і свої студії кінчити. Тепер сповнилася мрія цілої родини, а найбільше радіє з цього мати. Радіє також і наша українська громада в Дітройті тим більше, що наш молодий адвокат належить до тов. ім. М. Шашкевича від. 94 У. Н. Союзу. Завжди інтересується народним життям, наскільки час дозволяє, а головню участь брав у життю молоді.

Василь Шанайда.

МАРШАЛ-ПРЕМ'ЄР ІТАЛІЇ.—Маршал Піетро Бадоліо, італійський прем'єр, на розмові з ген. Тейлором, заступником начальника Аліантського Військового Уряду.

Муравлі в боротьбі

Два сусідні народи муравлів жили згінто побіч себе. Звичайно буває навпаки: завжди сусідні племена муравлів провадять між собою жорстокі бої. У нашому випадку причиною спокою був малий рівчик із водою, який розділяв обидва держави. Щойно як покладено місток через границю, могли муравлі стрічатися. Зараз розпочалася війна. Місток поклада навмисне людина, яка досліджувала життя муравлів. А цим містком був звичайний кавалочок дерева. Одно з муравлиних племен давно вже осіло на своїому місці, друге розмірно недавно заняло терен та поселилося. Тому будемо їх називати молодими та старими.

Коли старі побачили, що через рівчик провадять кладку, вислали заразом „звідуна“, який мав дослідити нову країну. Відважний подорожник перейшов кладку, увійшов у глибоку державу молодих, та більше не повернув. Старі знали, що лише смерть не дозволила муравлеві повернути до своїх. Тому скликали нараду і вислали цілу „стежу“. Звідуди перейшли міст, доглянули молодих, вернули та повідомили про все своїх.

Дослідники муравлів докладно приглядалися дальшим подіям. Вони бачили, як відбулася нарада головної військової кватири, та як уже невдовзі після цього вирушили комахи в упорядкованих лавах до наступу. Позаду „пробоевих“ відділів шили резерви та робітники. З ворожої сторони не сподівалися наступу. Лиш один муравель стояв на сторожі коло кладки. Коли побачив надходячого ворога, зараз побіг до своїх та бив натривогу. Молоді кинулися вперед і війна почалася.

Чотири дні й ночі тривала боротьба. Муравлі відгризли собі взаємно ноги, голови, ранили, які не могли боронитися, розривано на шматки. Най-

гірше розгорілася боротьба, коли молоді наступали вперед та відігнали старих на кладку. Тіла загризеніх муравлів вкрили жовту воду в рівчачку, старі мусили відступити з великими втратами у свій край. Зате молоді забирали в полон, що могли, теж і ворожі кукли опинилися в неволі. Війна та її перебіг представлено тут дуже по „людськи“. Певно, що комахи-муравлі не мають ні генеральних штабів, ні воєнних нарад. Але зате мусимо вірити, що між собою вони вміють порозумітися й підпорядкуватися деяким чинникам, бо інакше годі представити собі їх організовану діяльність та солідарність.

Хатня господарка муравлів не така проста. Гніздо мусить бути стало відновлюване, планування молодого покоління вимагає багато чистоти й уваги. Клон слота, а сонце засяє, винесеться його на сонце, щоби висохло. Коли посуха, ховається його в найнижчі поклада гнізда в холодну вогу землі. Багато праці треба вложити в годівлю поживних ростей і грибків. „Корови“ треба доїти що якийсь час, та хоронити їх перед ворогами. Щоби все це перевести, конче потрібне яєсь взаємне порозуміння між муравлями.

Отже стверджено, що муравлі „розмовляють“ рухами. Досліджено, що робить муравель, коли найде де поживу. Він шукає найближчого сусіда, дотикає його ланками та виконує танкові рухи, головню задньою частиною тіла. Це звертає загально увагу і всі ідуть шукати за нововідкритим джерелом поживи, крім тих, що заняті роботою. Вони цілком не звертають уваги на рухи сусідів.

Зовсім інакше виглядає тривога. Муравель, що перший спостеріг небезпеку, біжить швидко з відкритими щелепами. Його зворушення передається іншим: частина бі-

жить у сторону ворога, щоб його відперти, друга ховає скоро поживу й червачки в гніздо.

Крім муравлів, що стало осіли й мають своє гніздо побудоване на довгий час, живуть ще в гарячих краях муравлі, що мандрують з місця на місце, а гнізда будують лише на короткий час, та скоро їх покидають. Вони мандрують з усім доробком, із „звірятами“, куклами й червачками. Цілий похід, не раз сто ярдів завдовжки, іде правильними маршовими лавами. Зпереду, ззаду й по боках мандрують муравлі, що кожної хвилини готові до боротьби, посередині „робітники“, які двигают тягарі та майно. По дорозі мандрівні муравлі нищать усе, що попадає: хрущиків, павуків, сарану, а навіть мишей, вужів та ящірок. Буває, що більші тварини падають їх жертвою, навіть малі діти небезпечно полишають на шляху мандрівки муравлів.

Але на цьому не кінець. Мандрівне плем'я знає, що й дорослі люди уступають надходячій навалі, бо хоч уваження й неотруйне, але завжди викликає дуже сильні болі. Тому нападає воно на оселі, гризе що попадає: дерево, солому, глину — лише металі остогуються перед муравлиніми щокмахи.

І ціле щастя, що мандрівні племена муравлів живуть між собою в завзятой боротьбі. Тут вони немилосерно винищуються. А якби не це, то найбільшим нещастям гарячих країн булоб не що інше, а саме малі влізливі муравлі.

АРГЕНТИНСЬКІ СТУДЕНТИ ВИСТУПАЮТЬ ПРОТИ УРЯДУ.

МОНТЕВІДЕО, Уругвай, (ОНА). — З Буенос Айрес доносять, що студентство вищих шкіл й університетів Аргенти-

ни вийшло на страйк. З того приводу університети в Буенос Айрес, Дія Паята, Кордоба й Тукумані закриті. Сорок тисяч аргентинського студентства прилучилися до робітничих організацій і домагається, щоби фашистське правительтво в Аргентині покинуло свою тоталітарну політику.

В Аргентині зараз діються

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 27 жовтня 1943. року помер у Нантінгон Господія ГНАТ БУРИЧ, член Тов. Вільна Україна, від. 319 У. Н. Союзу. Походив зі села Вовча, повіт Турка, Західна Україна. Вступив до У. Н. Союзу 1917. року і був добрим членом. Похорон відбувся 30 жовтня при участі членів і громади. Поховано на укр. цвинтарі св. Кирила і Методія в Берліні, Па. Оставив вдову Ану, віна авсіла, сину і два внуки. В. Я. П. Урадники.

Дня 28 жовтня 1943. року помер СТАНІСЛАВ ЛУКАСІК, доволітний член Бр. св. Володимира, від. 98 У. Н. Союзу в Шенандоа, Па.

Покійний понавив жену і 10 дітей: 5 синів і 5 дочок. Похорон відбувся 3 листопада 1943 з костелу св. Казимира в Шенандоа, Па. — В. Я. П.

І. Черний, секр.

лечувани переслідування робітничого руху, ліберальних організацій і всього, що є поступове. Недавно правительтво зарядило заборону поступових книжок і тепер в університетських бібліотеках нема що в руки взяти. Аргентинські фашисти наслідують гітлерівські під кожним зглядом. Наприклад, вони стараються розбити робітничі туні і знищити поступову пресу. Дішало вже до того, що видавць популярної в Буенос Айрес газети „Нотісіас Графікас“ втік за кордон, а другі видавці і редактори сидять в концентраційних таборах. Сидять за те, що вбито вони мали бути комуністами. Фактично, їх посадили в концентраційні табори тільки за те, що вони не годилися з політикою теперішнього правительтва і зивтали народ, щоби не дозволив націстичним імітаторам насилувати аргентинську конституцію і заводити в країні тоталітарну форму державного правління. Замкнені в концентраційних таборах люди ніколи не були ні комуністами, ні навіть симпатиками комунізму, але мимо того їх арештували й посадили за дріт.

Студентська молодь сказала, що аргентинські фашисти вже задалеко пішли і рішила прилучитися до передового робітництва і вийти на страйк. Студентські організації в Аргентині заявили, що як уряд буде продовжати свою націстську політику, то наукові інституції в краю будуть зведені до того, що в них змісьць науки, викладатимуть політичну ідеологію Адольфа Гітлера. Вони рішили до цього не допустити і, порозумівшись з робітниками, покинули науку і вийшли на вулицю демонструвати. І то всі. Навіть студенти середньої аргентинської класи опустили

КОРОЛІВСЬКИЙ ТАКТ.

Бельгійський король Альберт, герой першої світової війни, знавши був із своєї чемної поведінки, а також із свого злогоумного гумору. В часі одного свого походу в Конго він запросив до себе в гості швидника роду чорношкірих. Після обіду трапа для гостя корольського музика. По кількох точках програми каже король до гостя: „Скажіть, будь ласка, яка музика вам найліпше подобається, а я прикажу музикантам її заграти“. Саме в тому моменті музиканти стрімко інструменти і бренькали на струнах. Каже чорношкірий начальник: „Отакую музику я найбільше люблю!“ — Від цієї хвилини аж до кінця гостями музиканти строили свої інструменти на розказ короля для втіхи свого гостя.

РЕКОРДИ ІОСИФА СІГУРА (СОНАРТ) по 75 шт.

- 380 Грай неї сиринко, полька, босела, полька.
381 Бандура, вальс Не тегер, полька.
382 Анеповина, зрелка, танка, полька.
383 Гонак, танець, Норобушка, танець.
384 Кокетка, полька, Лезинка, танець.

РЕКОРДИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ по 55 шт.

- 4. 53 Заграйте, хлопці, коці. — Хор ім. Леонтовича.
4. 54 Гонак. Світить місяць. — Бальзайна Оркестра.
4. 47 Заповіть. Рече та стогне. — Радянський Хор „Думка“.
4. 46 Коло мило. Ой зольну обрчу. — Жіночий Хор.
4. 45 Козачок. Дошче. — Київський Оркестр.
4. 36 Ой у пові. Та болять ручки та болять ніжки. — Хор.
4. 26 Засидані козаченьки. — Хор Шинка, соло.
4. 25 Очерет думом гуде. — Жіночий Хор. Катерина. — Танець.
4. 24 Віл Київка хо Лубен. — Хор. Ой не сніти місячку. — Соло.
4. 21 Греманик. Бандура. — Артист бач І. Паторовський.

Всі рекорди трають на оба боки. Добрі для автоматів. Пошліть замовлення на адресу: SURMA Book & Music Co. 325 EAST 14th STREET, NEW YORK CITY

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

З КОВЕРТАМИ І ГАРНИМИ ВІРШАМИ в українській або англійській мові. 5 і 10 центів кожна. Замовляйте картки тепер, поки ще є добрий вибір. Вишліть моні-ордер, або марки сьогодні і будьте певні, що будете мати прекрасні картки на Різдво. Належитість треба залучити разом з замовленням. (На С. О. D. не висилаємо).

“SVOBODA,” P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J. Вишліть мені картку за що залучаю \$.....

Імя _____ Адреса _____ Місто _____ Стрей _____

Ім'я _____ Адреса _____ Місто _____ Стрей _____

Королівський такт.

Бельгійський король Альберт, герой першої світової війни, знавши був із своєї чемної поведінки, а також із свого злогоумного гумору. В часі одного свого походу в Конго він запросив до себе в гості швидника роду чорношкірих. Після обіду трапа для гостя корольського музика. По кількох точках програми каже король до гостя: „Скажіть, будь ласка, яка музика вам найліпше подобається, а я прикажу музикантам її заграти“. Саме в тому моменті музиканти стрімко інструменти і бренькали на струнах. Каже чорношкірий начальник: „Отакую музику я найбільше люблю!“ — Від цієї хвилини аж до кінця гостями музиканти строили свої інструменти на розказ короля для втіхи свого гостя.

EVERETT IN WAR BONDS

ЗБОРИ ВІДДІЛВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбууться 6 листопада в годині 7. вечір в галі 74 Герис Евеню. Обов'язком кожного члена є явитися на ці збори. — Уряд.

ДИСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ВІНДОКЛІНЕРІВ. Стала робота і добра платня. Тут завжди тепло. Спробуйте або пишуть до: D. KURITZA National Window Cleaning Co. 313 Rock St. Houston, Texas

ДР С. ЧЕРНОВ. Гострі в хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров. Аналіза крові для подружжого свідчення. Гемороїди й желязку лікується без операції. 223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697

Офісові години: денно від 10 до 7:30. В неділі від 11 до 1:30. Жінка-доктор до обслути. X- & Флюороскоп. — Екзамінація \$2.00

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЩЕ В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИСЛУДЖУВАННЯ ДО НЬОГО ЯК НАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН і оше ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЯ І ОКОЛИЦІ. KANAI KAIN FUNERAL HOME 433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J. Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ. Обслуга шира і чесна 383 Morris Avenue, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J. Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО УКРАЇНСЬКІЙ ПОГРЕБНИК. зарядку погребам по ціні так низькій як \$150. ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.

JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th ST., NEW YORK CITY. Refined funerals as low as \$150. Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛІДЕЛЬФІЮ й околицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA. Tel. Market 1320. ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В ПОЧІ

ПЕТРО ПРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК. Занявшись похоронами в БРОУНХ, БРОУКЛІН, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel: ORchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 Prospect Avenue, (cor. E. 185 St.) B R O N X, N. Y. Tel: MErose 5-6877

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЩЕ В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИ СЛУДЖУВАТИ ДО НЬОГО ЯК НАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ

UKRAINSKI STINNI KALENDARI NA 1944 RIK. У гарних кольорах. Календаріон друковане українською мовою. Світа означені читким червоним друком. Ціна 25 ц. один. Належитість треба посилати разом із замовленням на С. О. D. не висилемо. Гетьман Мазепа на коні. Засидані козаченьки. Тарас Шевченко — Кобзар. Христос добрий пастир. Серце Пресвятої Дви Марії. Серце Ісуса Христа. Вашингтон і Лінкольн. Бетси Росс шие Американський прапор. Гірське село в Америці. Зимовий вид — шіхали на прогулку. Діти, що їх шнега стереже. Чотири різні форми Американської армії з прапорами. Статуя Свободи і Американський Прапор. Діточий марш до побіди. Ой пісала мене мати до керниченьки. „Роздество Твоє, Христе Боже наш“. Тайна вечеря. Пречиста Дви Марія. Хлопець грає на сопілі, пташки приспівують, а заці і криляки танцюють. Замовлення слати на адресу: "SVOBODA" P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

TARZAN, ч. 864. Катапульта. FINDING THE BARBED-WIRE IMPENETRABLE TARZAN RETURNED TO THE JUNGLE AND CUT A SPRINGY SAPLING. THE APE-MAN LAY BACK ON THE MAKE-SHIFT CATAPULT--- AND CUT THE VINE THAT HELD IT. HE WONDERED WHETHER HE WOULD CLEAR THE FENCE, OR BE HURLED INTO THE BARBED-WIRE MESHES! Бачучи, що колючого дроту не переїде, Тарзан вернувся до джунглів і вирівав сильне молоде дерево. Потім викопав яму й заложив туди стовп, загнув дерево назад і прив'язав до коріння. Тарзан положився плечами на дерево й перерізав вітки, котрими дерево було причеплене. Як дерево його кинуло в повітря, він дивувався, чи перекине воно його поза дроту.